

KARAKTER DANNELSE

SVEND
BRINKMANN

Kommentarer til begrebet karakterdannelse – Center for karakterdannelse

Af Svend Brinkmann, forskningsleder for projektet, Center for Karakterdannelse

Det moderne samfund har i årtier været præget af individualisering, hvor enhver har skullet "realisere sig selv", dyrke "den personlige udvikling", blive "den bedste udgave af sig selv" og lignende. Det har både været en populærkulturel forestilling i tidsånden, men har også præget skoler og uddannelsesinstitutioner.

Imidlertid har vi i de allerseneste år bevidnet en genrejsning af dannelsesbegrebet – måske som en reaktion på den omtalte individualisering. I modsætning til selvudviklingen, der oftest drejer sig om udvikling af et sæt individuelle potentialer, så drejer dannelse sig om realisering af alment menneskelige potentialer. I hovedværket "Sandhed og metode" fra 1960 definerede den tyske filosof og hermeneutiker Hans-Georg Gadamer (1900-2002) dannelse som "højnelse til humanitet gennem kultur".

Vi er alle både særlige individer og mennesker som alle andre, så i tilværelsen er der både noget, der angår det særegne (selvudviklingen) og det almene (dannelsen). Det er dog rimeligt at tro, at tidens tegn på mistro blandt børn og unge bl.a. kan forklares ved en overdreven tiltro til det særegne. Man skal præstere sig selv i alskens sammenhænge (jf. tesen om præstationssamfundet) i en perfekt form (jf. tesen om perfektionskulturen), og man har kun sig selv at bebrejde, når det ikke lykkes.

På den baggrund kan den almene dannelse måske vise sig som en hjælp, idet man populært sagt ikke behøver at være den bedste udgave af sig selv hele

tiden, men kan "nøjes" med at være menneske sammen med andre mennesker. Ideelt set er det måden, grundskolen bør møde sine elever på: Som mennesker, der skal højnes til humanitet gennem kultur.

Begrebet karakterdannelse kan så siges at henvise til de evner og egenskaber, som enhver skal tilegne sig i dannelsesprocessen for at kunne "højnes til humanitet". Det kan være personlig integritet, mod, mådehold, retfærdighedssans, nysgerrighed, samarbejdsevne og omsorgsfuldhed. Hos de græske filosoffer kaldtes sådanne egenskaber dyder, og fx anså Aristoteles dyderne for at være afgørende for, at et menneske kan realisere sit humane potentiale.

Der er gået 2500 år siden Aristoteles, og der er tænkt mange tanker om dyder og dannelse siden. Desuden er den samfundsmæssige kontekst selvfølgelig en helt anden i dag. En central ambition i karakterdannelsesprojektet er derfor at udvikle et begreb om karakterdannelse, der både er bevidst om sin historiske baggrund, som er filosofisk, pædagogisk og psykologisk velbegrundet samt ikke mindst brugbart i arbejdet med elever i den danske folkeskole.

Målet er ikke, at elever skal stoppe med at være sig selv som individer, men at der kommer fokus på, at individualiteten kun kan blomstre, hvis man forstår sig selv som del af et fællesskab. Karakterdannelse er påkrævet for at mennesker kan agere moralsk og socialt ansvarligt i fællesskab med andre.

KARAKTER DANNELSE

